

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan **zvečer**, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“. Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Z dnem **1. oktobra t. l.** se prične naročevanje za zadnje četrtletje tega leta.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za vse leto	13 gld. — kr.
„ pol leta	6 „ 50 „
„ četrt leta	3 „ 30 „
„ jeden mesec	1 „ 10 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za vse leto	15 gld. — kr.
„ pol leta	8 „ — „
„ četrt leta	4 „ — „
„ jeden mesec	1 „ 40 „

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim bo potekla koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha.

Upravništvo „Slov. Naroda“.

V Ljubljani 25. septembra.

Ko je lansko leto skušnjavec v podobi zloglasnih 600 gld. stopil pred deželni zbor kranjski, opravičevala se je, ali vsaj skušala opravičevati dovolitev te vsote tudi s tem, da se bodo odslej tudi Kočevci slovenščine učili in vsled te slovesne, na odličnem mestu izrečene obljube pričakovali smo v istini, da bodo ti novci čudeže delali in da dan danes Kočevci ne bodo več popevali svoje „Wacht am Rinzeffluss“, temveč s ponosom in navdušenostjo krasni zbor: „Jaz sem Slovan z dušo in s telom!“

Od takrat poteklo je nekoliko mesecev v zaton, a obljuba ostala je obljuba in gospodje v deželnem šolskem svetu imeli so jako težavno nalogo, da so omenjenih 600 gld. sploh spečali iz blagajnice normalno-šolskega zaklada.

Ker se bode teh 600 gld. tudi letos z občudovanja vredno trdovratnostjo zopet postavilo na dnevni red in ker bode zopet navstalo vprašanje: „biti ali ne biti“, smatramo za svojo dolžnost,

da razložimo, kaka je bila osoda teh novcev in kako so se delili.

Pred vsem konstatujemo, da je vse prorokovanje o poslovenenji Kočevcev šlo po vodi. Šukljeja skrivnostne in modrostne naklepe v tej zadevi zadel je jednaka osoda, kakor Benedeka slavni tajni načrt. Niti jeden učitelj nemških šol v Kočevju se ni oglasil za podporo, da bi mlade Kočevce neobligatno slovenski učil, v ta namen potrosil se ni niti jeden krajcar.

A tudi od drugod oglašali so se učitelji le po redkem, tako da se je vseh 600 gld. porabilo samo za petnajst ljudskih šol. Pa tudi pri tem pičlem številu more se opazovati, da ni odločevala želja po neobligatnem pouku v nemščini, temveč večinoma beda, slabo denarno stanje dotičnega učitelja, kateri se je s to podporo bolj okoristil, nego njegovi učenci z neobligatno nemščino, posebno, če se pomisli, da za ta pouk ni nikakega logičnega in odobrenega načrta, ampak je vse na prosto voljo dano.

Da je ta vsota bila nepotrebna, nekako „prisiljeno zelje“, razvidno je mej drugim tudi iz tega, da se je največa podpora — do 80 gold. — za neobligatni pouk nemščine naklonila ljudskejši šoli v Kranjski Gori in onej v Žireh. V Žireh so baje kar vsi otroci brez izjeme hrepneli po nemščini in da ni bilo neobligatnega pouka in ljubih „grošev“, Bog vedi, kaj bi se bilo zgodilo. Kdor pozna razmere kraja in oseb, vedel bode na prvi hip, od kod prihaja to strastno hrepenenje po drugem deželnem jeziku, da je bila samo ponujana prilika uzrok, da se je prosilo za podporo, nikakor pa ne osnovana želja prebivalstva.

Torej v najbolj goratih krajih, v Kranjski gori in v Žireh je potreba nemščine najbolj kričeča in skoro bodemo imeli na razvodji mej Črnim in Jadranskim morjem „nemški otok“, vseh pritožeb bode konec in če se bode koga prijela kaka bolezen, zgodilo se bode le zaradi tega, ker ni bil deležen neobligatnega pouka v nemščini. Tu pač veljajo svetopisemske besede: „Gorje mu, po komur pohujšanje pride!“

Ker pride, kakor rečeno, ta „pièce de resistance“ letos zopet v dvorano in ker se je g. Šuklje,

kakor se nam poroča, zopet oborožil z novim modrostnim načrtom, kako spraviti denar mej svet, oziroma mej nekatere bežne učitelje „ad majorem Germaniae gloriam“ — svojih tajnih naklepov proti Kočevcem menda vendar več ne bode ponavljal — bi vendar kazalo, da bi kdo izmej deželnih poslancev, ki že lani neso bili posebno navdušeni za te „groše“, malo povprašal, kako so se delili in porabili, ker se je lani trdilo, da ni nikake nevarnosti, ker z njimi razpolaga „narodni“ deželni šolski svet.

Narod, v čegar žep se posega, ima vsaj pravico, vprašati in tudi poizvedeti, kako se je porabil njegov denar. Treba torej jasnega in točnega računa, kajti ni nemogoče, da te vsote ne bode več v proračunu, ako se dobro in temeljito osvetli, kako se je v preteklem letu porabila.

To pa že danes lahko povemo, da kolikor smo izvedeli iz verodostojnih virov, je poraba teh zloglasnih goldinarjev bila uzrok, da je marsikdo majal z glavo, da so se čuti izrazi nevolje, kajti 600 gld. res ni veliko, a veliko prevrač, če se ž njimi ne dokaže družega nego — absurdnost.

Deželni zbor kranjski.

(1V. seja 19. septembra.)

(Dalje.)

Poslanec Svetec utemeljuje svoj samostalni predlog, naj se sklene zakon zastran rezervnega zaklada kranjske hranilnice v Ljubljani. Predlagatelj pravi: Slavni zbor! Namera mojega predloga je, dejati rezervni fond kranjske hranilnice, kolikor je namenjen za občnkoristne deželne in lokalne namene, pod deželno nadzorstvo. Važnost mojega predloga, osvetljuje najbolj danes v deželnem zboru poslanci g. Luckmanu stavljena interpelacija, v kateri se nam je povedalo, da rezervni zaklad kranjske hranilnice iznaša nad poldrugi milijon goldinarjev in da se je lansko leto zopet za rezervni zaklad pridobila lepa svota 141.000 gld. dobička. A to še ni vse, kranjska hranilnica ima še poseben rezervni zaklad za kursne diference, kateri iznaša do 300.000 gld. Vsega rezervnega zaklada je torej blizu dva milijona goldinarjev, in ta ogromna svota namenjena je občnkoristnim namenom, le deželi kranjski v korist. Ako se to premoženje dobro

LISTEK.

Kitaj in njegove naprave.

(Dalje.)

Delavski razredi.

Iskal sem v najnovejših knjigah, napisanih o Kitaji, mnenja evropskih potnikov o delavskih razredih. Jaz se nesem predrznil sam opisavati tega predmeta, boječ se, da ne bi me proglasili za optimista, ki gleda stvari iz svoje pisarne, in ne vidi v svojej obilnosti tuje revščine — z jedno besedo, bal sem se tega, kar se tako pogostem prigodi onim, ki pišejo o revnih razredih. Vselej konstatujejo dva fakta: ali pravijo, da so reveži ubogi po lastnej krivdi, in tedaj neso vredni pomilovanja, ali se pa trdi, da so najsrečnejša bitja na svetu.

Verjetno bi se jaz ne izognil podobne kritike. Zato pa ne bodem mnogo širokoustil se sam, ampak skliceval se bodem na evropske avtoritete. Navedel bodem odlomke iz knjig, pisanih od očividcev, ki so pa skoro vsi Evropei: Angleži ali Francozi, in prosim svoje čitatelje, zadovoljiti se s tem, kar povedo ti potniki.

V Thomsonovem delu I. izdanem v Parizu 1877. leta, čitamo sledeče o položaji delavcev v Kantonu.

„Včasih se delo tudi pretrga najubožnejšemu delavcu. Tedaj se usede na klop ali pa prosto na zemljo, kadi in svobodno pogovarja se s svojim sosedom, nikakor ga ne moti prisotnost mogočnega gospodarja, kateri vidi v svojih delavcih vse potrebne elemente za povzdigo svojega bogatstva in blagostanja.

„Ako greš po predmestjih, kjer bivajo delavci, prepričaš se, kako gosto je naseljeno to mesto. Delavnica služi h kratu za kuhinjo, obednico in spalnico. Na klopih v delavnici delavci zajutrukujejo in na iste klopi se uležajo spat, kadar se naredi noč. Tu je shranjeno vse njih premoženje: jopič za premeno, pipa, okrašen mehur in dve majhni palčici iz lesa ali slonove kosti. Pa izmej vseh zakladov, katere nosijo soboj, je najdragocenejše — zdravje in zadovoljno srce.

„Kitajski delavec je zadovoljen, ako se izogne glada in če mu zdravje dovoljuje živeti in veseliti se življenja v tako dovršenej deželi, kakor je Kitaj; življenje v Kitaji je zanj prava sreča. Kitaj je, po njegovem mnenju, taka dežela, kjer je vse uravnano

po naredbah najmodrejših ljudij, katerim dobro plačujejo za to, da bi zavirali raznim slavohepležem rušiti red in te odnošaje, kateri so osnovani po božje previdnosti. Kitajcem se po pravici očita častihlepje. Roditelji žele imeti take izobražene otroke, kateri bi se mogli javiti pri javnih izpitih, katere priredi vlada za kandidate na razna oficijalna mesta, in nikjer na svetu se tako ne poganjajo za oblastjo, bogastvom, uradnimi službami, kakor v Kitaji. Vsak, ki dostane izpite, ve, da se ne bodo stavile nobene zapreke njegovim častihlepim projektom. Najrevnejši morejo doseči visoke državne službe.“

Herbert Gilles, ki je nastavljen pri britanskem konzulstvu, je izdal 1876. leta knjigo pod naslovom „Chinese Sketches“. V predgovoru te knjige pravi:

„Navadno mislijo, da so Kitajci zanemarjeni in nenravstven narod, da so nepošteni, neusmiljeni in sprideni do kostij, da opijum, bič bolj strašen kakor žganje, strašno pustoši mej njimi in da se to zlo more odvrniti samo z uvedanjem krščanstva. Osemletno bivanje v Kitaji me je prepričalo baš o nasprotnem. Kitajci so neutrudljivi v delu, trezni in srečni.“

ohrani, ako je isto v rokah kranjski deželi prijaznih mož, koliko se more ustvariti koristnega in dobrega. Pač je vredno, da uporabimo svoje najboljše in najskrajnejše moči, da ohranimo to velikansko premoženje naši deželi in nje prebivalstvu na korist. Jedin pot k temu cilju pa je, da se dene ta zaklad pod deželno varstvo. Navstane le vprašanje, ima li dežela Kranjska pravico do tega premoženja in čegavo je? Udov hranilničnih nikakor ni, kajti § 3. odelek 5 regulativa določuje, da hranilnice udje nemale nikake pravice do rezervnega zaklada, kateri se more uporabljati le po določilih § 20. pravil, kateri pa določuje, da je rezervni zaklad le namenjen kranjski deželi. Gospodarski stroški se pokrijejo lahko iz tekočih prihodkov, pokojnine pa imajo svoj posebni zaklad, tedaj je ves drugi rezervni zaklad kranjske hranilnice namenjen le kranjski deželi. Društvo hranilnično ni lastnik premoženja rezervnega zaklada — tedaj je lastnik le tisti, komur je namenjeno in to je kranjska dežela, namreč nje občekoristni namen. Analogijo za to imamo pri bolnišnem, sirotinskem in dijaško-ustanovnem zakladu. Tudi pri omenjenih zakladih ni družega lastnika, namenjeno je deželi kranjski in dežela je lastnica tega ustanovnega premoženja. Pri ustanovah je merodajna volja ustanovitelja, pri hranilničnem rezervnem zakladu pa jedino le volja postavodajalca. Na tem stališču stoji tudi c. kr. vlada, da se uporabi zaklad zmirom le v korist istemu, kateremu je namenjen. To dokazuje izrečno dopis c. kr. vlade do kranjskega deželnega odbora z dne 2. decembra 1866. Isto leto izročilo se je premoženje raznih ustanov deželnemu odboru v oskrb in s tem se je naglašalo, da so ustanove na pr. za dijaške ustanove namenjene, le podpora za deželane in da sta deželni zastop in deželni odbor, v prvi vrsti poklicana organa, da je oskrbuje. Ako se vpraša, kako pravico ima hranilnično društvo, odgovoriti moram, da je le oskrbnik premoženja, pooblaščen po postavodajalcu, kar je določeno izraženo v regulativu in v hranilničnih pravilih. Postavodajalec pa si je pridržal tudi vedno nadzorstvo, pridržal si je pravico prenehati pravila in v svojem času ukazal, da se imajo pravila hranilnična prenehati po izdanem regulativu. To pravico ima postavodajalec še zmirom, društveniki hranilnični pa nemale nikake pravice v tej zadevi. Morajo se ukazom postavodajalca podvreči, ali pa nehati. Vpraša so sedaj, kdo pa je postavodajalec v tej zadevi? Ko je izšel hranilnični regulativ, bil je to presvitli vladar sam, dandanes pa, odkar je podelil presvitli vladar ustavne pravice svojim narodom, deli vladar svoje postavodajalne pravice z državnim in deželnim zastopom. Pravice državnega zbora pa označuje osnovni zakon, kjer je vsaka agenda našeta, ki spada v postavodajstvo državnega zbora, kar pa ni izrečno naglašeno, to spada v delokrog deželnih zborov. Hranilničnih regulativov pa se ne najde mej agendami državnega zbora, toraj spadajo v področje deželnih zborov. Vprašalo se bode nadalje, ako se upelje deželno nadzorstvo nad rezervnim zakladom kranjske hranilnice, ali ne bode to morebiti neljubo državni vladi? Nikakor ne, saj ima deželno nadzorstvo isti namen, kakor državno, gledati na to, da se hranilnično društvo ravna po regulativu, torej bode državna vlada v zastopniku dežele pridobila le izvrstnega pazljivega pomagača.

Trdilo se bode morda, da to ni lahko združljivo, da vlada in deželni zastop nadzorujeta skupno kakega zavoda premoženje. V tej zadevi sklicujem se lahko na statut, kateri sta izdelala za „Collegium Marianum“ v Ljubljani deželni odbor skupno s c. k. deželno vlado. V istem se izrečno naglašajo, da ima c. k. vlada pravico, se vsaki čas prepričati o stanju ustanove, in v motivih, s katerimi je predložil deželni odbor statut deželnemu zboru, je povedano, da se je vladno nadzorstvo, dasi ob sebi razumljivo, naglašalo le zaradi tega, da ne bode nikake dvojbe. Ravno tako je pri mojem načrtu. Hranilnično društvo nema nikakega uzroka pritoževati se nad deželnim nadzorstvom, saj je namen hranilničnega društva zgolj človekoljuben in tako pojde drug družemu na roko, da se namen doseže. Tudi hranilnica sama ne bode vsled tega trpela. Deležniki hranilnični pa bodo veselja zavriskali, ko bodo zaznali, da imajo v deželnem zastopu trdno poročstvo, da se njim ni bati nikake izgube. Zadnja leta polastila se je društvenikov kranjske hranilnice neka jako slaba navada, katere nikakor ne odobravajo hranilnični deležniki. Udje hranilnični že več let ne volijo nobenega slovenski narodnosti prijaznega moža v svoj krog, in tako je sedaj le še pet narodnjakov pri hranilnici. To so še ostanki iz boljših časov, a ta petorica so vsi že nad 70 let in v nekoliko letih se bode zgodilo, da slovenski narod ne bode imel več ni jednega zastopnika mej hranilničnimi člani. Vprašam, ali je to pravično, pri zavodu, kakor je kranjska hranilnica, katere rezervni zaklad, se je v milijonih nabral z žulji slovenskega ljudstva! (Dobro! Dobro!) Pričela se je že agitacija za konkurenčne hranilnice v deželi (Dežman kliče slovenski: „Naredite jih!“) a doslej se to še ni izvršilo, zgoditi se pa še utegne. Konečno naj odgovorim še na opombo, da državna oblast itak stori svojo dolžnost, čemu je treba še deželne? Iz pretečenih let pa navajam lahko nekoliko fakt, katera bodo dokazala, da je deželno nadzorstvo jako potrebno. Hranilnično društvo je votiralo za po povodnji oškodovane prebivalce na Koroškem in Tirolskem jako znatne svote. To je lep in blagosrčen namen, kateremu s stališča človekoljubnosti ne gre nikakor ugovarjati. S stališča regulativa pa, kateri velja za kranjsko hranilnico, je bilo to nezakonito, kajti regulativ določa, da se ima rezervni zaklad rabiti le za dobrodelne namene kranjske dežele in bilo je tedaj to ravnanje hranilničnega društva ravno tako nezakonito, kakor če bi se Kalistrova dijaška ustanova, katera je namenjena le dijakom iz Kranjske, podelila Korošču ali pa Tirolcu. (Klici: Da! Da!) In ko se je zidalo pred več leti realnino novo poslopje, katero je pogoltnilo nad pol milijona, trdilo se je, da bi se za polovico tega denarja sezidalo pripravnejše poslopje, druga polovica denarja se pa obrnila lahko drugemu koristnemu namenu. Tudi v tem slučaju bilo bi deželno nadzorstvo jako na mestu. Govornik razložil je še posamične paragrafe postavnega načrta, potem pa nasvetoval, naj se njegov predlog izroči upravnemu odseku v pretres in poročanje. (Dobro! Dobro!) Poslanec Luckman nasvetuje glasovanje po imenih. Predlog se vsprejme z glasovi vseh narodnih poslancev, le Nemci glasujejo proti.

(Dalje prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 25. septembra.

Štajerski deželni zbor je vsprejel resolucijo, da se vlada naprosi, da preudari, s kakimi sredstvi bi se dalo omejiti vlačugarstvo. Nadalje je zbor vsprejel nov poselski red po jako dolgej debati.

Koroški deželni zbor je takoj pri volitvi odsekov pokazal svoje pravicoljubje in prijaznost proti slovenskemu živju. Izmej slovenskih poslancev ni noben voljen v nikak odsek, nemškutarja dra. Abujo so pa volili v verifikacijski in pravno-politični odsek. Slovenska poslanca Einspieler in Muri stavila sta predlog, da bi deželnemu odboru se naročilo nabirati statistične date o položaji kmetskega stanu, potem pa sklicati kmetsko enketo. Ta predlog pa ni bil dovolj podpiran. Nemški liberalci so tedaj takoj pokazali, koliko jim je za kmetski stan mari.

Vojni minister grof Bylandt bode se, ko minejo ministerske konference, pogajal še z ogersko vlado zaradi predloge zakona, ki bode določeval, katera dela so proti odškodnini dolžni opravljati vsi državljani ob vojski. O načelih tega zakona neki ni nikakih nasprotstev več, a samo o tem se še neso sporazumeli, kateri centralni urad bi bil kompetenten določevati odškodnine. Vojno ministerstvo in avstrijska vlada mislita, da vojno ministerstvo, ogerska vlada pa, da avstrijsko in ogersko ministerstvo deželne brambe.

Solnogradski deželni odbor predložil je deželnemu zboru poročilo o položaji kmetskega stanu. Iz tega poročila razvidimo, da je od 1868 do 1882 na Solnogradskem bilo eksekutivno predanih posestev za 91,779.840 gld. Novih dolgov se je v tem času naredilo na posestva 44,373.989 gld., plačalo pa samo 34,734.845 gld. Uknjiženi dolgovi znašali so 1858. leta 20,473.000 gld., 1868. leta 25,981.067 gld. in 1882. pa 35,620.211 gld. Tedaj so od 1858. l. dolgovi narastli za 15,147.121 gld. Obresti neso previsoke in znašajo redkokedaj čez 5%. Iz tega se razvidi, da ne tarejo toliko obresti, kakor dolgovi sami kmetski stan. Zato pa misli deželni odbor, da ne bi nikakor kazalo, ustanovljati deželne hipotekarne banke, ker bi ta denarja itak na nižje obresti posojevati ne mogla. Priporoča pa: a) da se po državnem zakonu postavi meja zadolženju; b) da se uradnim potom skrbi za to, da se znižajo dolgovi na posestvih do neke gotove meje (odveza zemljiščnih dolgov); c) državno organizacijo kreditnih operacij. Državni zakon, ki ureduje dedno pravo na kmetih, bi jako malo koristil, misli deželni odbor, če se ne skrbi za organizacijo hipotekarnega kredita. Nadalje priporoča odbor upeljavo posojilnic, osnovo agrarnih kamor, pospeševanje kmetijskega pouka, povzdigo živinoreje itd. in spremeno pristojbinskega zakona, kajti baš pristojbine zelo tlačijo kmetski stan. Pomenljivo je tudi to, da solnogradski deželni odbor vidi uzrok propada kmetskega stanu tudi v Rimskem dednem pravu zlasti pa v prevelikih dotah.

Ljudstvo je na **Hrvatskem** jako razdraženo na one volilce, ki so se dali zapeljati vladnim agitatorjem, da se madjarone volili. V Vojniku so njim pridelke po polji pokosili in uničili. Pa tudi v mnogih drugih krajih se kažejo izgredi. Vlada bode imela mnoge težav, ako bode hotela varovati svoje ljubčke.

Ogerski državni zbor se bode slovesno otvoril 29. t. m. ob 12. uri popoldne v velikej prestolnej dvorani Budimskega dvorca.

Vnanje države.

V **Nemčiji** se vse stranke pripravljajo za volitve. Mej družimi so tudi socijalni demokrati jako delavni. Postavili so v 144 volilnih okrajih svoje kandidate, in sicer v Prusiji 68, na Bavarskem 16, na Saksonskem v vseh volilnih okrajih vkupe 23 in

vilo, obdelana zemlja le izjema; dobro obdelana posestva so osamljena, okrožena od neobdelanih širjav.

„Ko smo se vozili po Jang-ce-Kiangu, videli smo, kako so se jedna za drugo vrstile bogate, čedne vasi, po obrazih prebivalcev, delavnih in pridnih, lahko uganeš, da tu vlada splošna zadovoljnost. Ako se pa pelješ nekaj kilometrov po Nilu in obstaneš pred kako znatnejšo vasjo, vidiš pred soboj na stotine koč iz sivega blata, katere so od zunaj kaj malo podobne človeškim stanovanjem. Kako nasprotje s prelepimi vasi, katere smo videli na bregovih jezera Poj-janga!

„Varčni, trezni, potrpežljivi, delavni, podjetni, pošteni kitajski narod vidi vso svojo mogočnost v delu in v tem oziru presega mnoge zapadne narode. To je važna stvar, katera bi se ne smela pozabiti v vprašanjih višje politike.“

Jaz nemam nič pristaviti k tem besedam, samo pozdravljati in hvaliti moram pisatelje za njih resnicoljubje. Vse so prav povedali, kar so videli. Treba je bilo to omeniti, ker je taka iskrenost jako redka.

(Dalje prih.)

Baš v istej knjigi čitamo nekoliko nižje:

„Število ljudij, ki trpe glad in mraz, je razmerno mnogo manjše, kakor v Angliji; ravno tako je položaj ženske v nižjih razredih mnogo boljši, kakor njenih evropskih sester. Mož nikoli ne tepe žene, ne ravna ž njo grdo, in nikoli ne govori ž njo tako surovo, kakor je to pogostem pri zapadnih narodih.“

Jaz bi mogel navesti celo kopo podobnih citatov, če ne tako zanimljivih, pa obsegajočih nič manj resničnih vestij o položaji delavskih razredov v Kitaji. Tako na pr. kako je ceno življenje v Kitaji. Za stiri su more delavec živeti cel dan, v tem ko dnevni zaslužek ni nižji od jednega franka. Ženska v delavskej rodbini se gotovo s čim peča: ali ima malo kupčijo, ali pa hodi dninariti v sosedne hiše. Na ta način morejo se mnogobrojne rodbine še dosti dobro preživeti.

V provincijah je borba za obstanek dosti ložja. Zemljo obdelujejo po vsej naši obširnej državi in in s poljskim delom peča se večina prebivalstva.

Vsi zemljedelci so precej premožni, naj že imajo svojo zemljo, ali pa samo v najemu. Zemljski davek je jako majhen, po čez ne več, kakor

jeden frank na jednega prebivalca, poleg tega po zakonu v nerodovitnih letih ni treba plačati najemnine.

V dopolnenje hočem navesti jeden citat iz poročil Vernéde-a.

„Ko smo potovali po provincijah, zadeli smo povsod na silno gosto naseljenje, ki živi na tako tesnem prostoru, da v mnogih krajih zaradi pomanjkanja zemlje napravijo vrte na strehah stanovanj. Videli smo provincije, obsegajoče 150.000 kilometrov s 50 milijoni prebivalcev. Vsa zemlja je skrbno obdelana v vsej svojej širjavi.

„V Pečili na pr. je zemlja jako na majhne dele razdrobljena in ni jednega neobdelanega koščeka ter baš umetno obdelovanje odstranjuje neugodne strani razdrobljenja.

„Velike vasi vidijo se kakor bukete cvetic sredi obširnih ravnin z bogatimi žetvami. Obilnost rok, cena ročnega dela pospešuje razvoj kulture. Zemlja je lepo obdelana in poljedelstvo daje ogromne pridelke.

„Ne moremo, da bi se v mislih ne preselili, ko smo videli cveteče provincije Kitaja, v nesrečne dežele male Azije in Egipta. Tam so puščave pra-

v drugih državah 37. Državni zbor se zvide štiri tedne po volitvah, tedaj v drugi polovici novembra.

Predvčeraj slavili so **belgijski** svobodoljubi obletnico revolucije 1830. leta. Pri tem se je pa jako pridno zabavljalo zoper vlado. Mej ljudstvo se je delil nek republikansk oklic, v katerem se ljudstvo prigovarja k pristopu k republikanski ligi, ki se je nedavno osnovalo. Naravno je, da je prišlo do izgredeov mej ljudmi različnega političnega mnenja, tako da je morala miriti policija. Nakaj oseb je ranjenih.

S **francosko-kitajskega** bojišča se že dolgo ni nič novega izvedelo, tako da se še prav ne ve, kaj dela in namerava francosko vojno brodogradnja. „Temps“ je izvedel sedaj, da so Kitajci udarli v Tonking in marširajo proti Hai-Dzungu. Treba je pa še počakati, je li to res.

Rusija bode neki tudi protestovala proti naredbi **egiptovskega** ministerstva, ki ustavlja amortizacijo državnega dolga. Misli se, da se bodo vse velevlasti pritožile proti tej naredbi izimši le Anglije.

Dopisi.

Iz Rovt 24. septembra. [Izv. dop.] v št. 189 od 9. avgusta t. l. piše neki „Žirovec“ o cesti, katero namerava naš okraj mej Logatcem in Žirem napraviti. Naj mi bo dovoljeno temu nekoliko besed v odgovor, ker, da se resnica sprav spozna, treba čuti, dva zvana.

Že pred leti pisal sem v „Novicah“ mnogo o tej progi, pretresoval, bi li bila koristna in kedar bi bila koristna. Res imamo, ali bolje rečeno potegujemo se za dve progi Račevo in Soro (Brekovce). Prebivalci Rovt in Logatec potem Vrh in Račevo žele ceste po Račevi, vaši Žirovski občinski možje pa po Sori. Trdi se tudi, da cestni odbor Idrijski in inženirji spoznali so Soro priležno, da se cesta izpelje. Toda gosp. dopisnik, očitno, naravnost moram vam v tem oporekati. Ni res, da bi se cestni odbor potegoval za Soro, marveč trdi, da je ono treba izpeljati, ki bode cenejša in krajša, tudi gospod inženir se je v tem pomenu izrazil in najbrže so tudi drugi gospodje za progo Račevo, kajti ta je na vsak način cenejša in krajša. Toda naj vam to vsaj nekoliko dokazem.

Cesto, ako jo, kar vsekako morate, iz Rovt v Soro izpeljete, morate pri Sopotu izpeljati. Toda, ako ste todi kedar hodili, preverjeni ste gotovo, da se ono silovito skalovje ne bode, kar na vašo besedo umaknilo, marveč treba bode mnogo kilo smodnika, da se raztreli. Koj tik onega skalovja treba vam bode mostu čez Soro, in potem zopet skalovje sekati. Kaj pa potem zopet pri Kamrah? Tudi tu ne bode skalovje od sebe se umikalo! Ako jo potem naprej po ravnem izpeljete, izpostavljen je vedno povodnji, ako jo prek hriba izpeljete, sekali bode vedno skalovje. Recimo pa, da jo daste čez Zavratac, imeli bode drug za družim tri hude klance, prvega od Rovt v Rožmanovo dolino, drugega iz Rožmanove doline do Matjaža in koj od Matjaža v Soro tretjega. Potem je pa cesta zopet zmirom povodnji izpostavljena. Da pa so velike vode po Sori navadne, vsako leto najmanj pet do šestkrat, ne bode mi vsaj zanikali. Kaj mistite, da cesto, ako jo velika voda pogostem zaliva, to posebno priporoča, da se s tem cesto v posebno dobro slavo pripravi in ob jednom malo stane.

Račevo je nasprotno lepa dolina, ni ga hudega klanca ne posebne vode. Cesta ob desnem bregu vila se bi cel čas po ravnem, mostovi in nepotrebno sekanje skal se tu popolnem zgubi. Ako še omenim, da tu v treh urah v Žir pridete, nasprotno, ko morate po Sori tri in pol ure pošteno korakati, povedal sem vam tudi, da je tedaj po Račevi kraj pot. Omenjate, da je vaš lesni trgovec rekel, da ako za Račevo da goldinar, da za Soro petdeset. Gotovo vam to rad verjamem, kajti davno so mi možje, ki v tej stvari kaj umejo, to sami priznali, in sicer radi tega, ker bi po Sori osemdeset odstotkov več veljala ko po Račevi in bi tedaj oni imenitni gospod še več plačati moral.

Neosnovana trditev nasprotno pa je, da kdo zahteva cesto po Račevi na Podlipo in Vrhniko. Vedno se je zahtevalo le cesto Žir-Logatec in sicer, kakor sami veste v veliki večini, pač se je pri tem omenilo, da bi se dalo z malimi stroški Šent Jošt in Podlipo z drugo „občinsko“ cesto po tej okrajnej cesti z družim svetom združiti. Mi vemo, da ima cesta dan danes le tedaj pravi pomen, ako se neposredno z železnico zveže, kar pa vi gospod popolnem prezirate. Svetujem vam preberite dopise „Novic“ iz leta 1876—1878 in upam, da boste drugače pojme dobili. Sicer vam povem, da mi Rovtarji in Logatčani, poleg nas pa tudi zdravo misleči Žirovci, želimo le progo Račevo. K—c.

Iz devete dežele, v septembru. [Izv. dop.]

Danes gospod urednik, ko vam pišem te vrste, je v *škem trgu somenj „sv. Matevža“; a sv. Matevž bil je že včeraj 21. dne sept., tedaj dan poprej, ko vam pišem. Po tem tacem je to dan pozneje. — Sicer pa nemata niti sv. Matevž niti somenj nič važnega na sebi zoper pravi predmet teh vrst, in zatorej jih pustimo v — stran.

Baš ko sem se sprehajal po *škem trgu na ta omenjeni somnji dan, in brisal si raz čelo pot, katerega mi je prouzročevalo pripekajoče jesensko solnce, „metal sem oči“ po tleh in po višavah; — ko sem jih pa jel metati na levo in desno, tedaj pa lejte, gospod urednik, obviselo so oči na strani desnej, — bolj kakor na levej, čeravno niti vedel nesem, kaj jih tako — „na-se vleče“! — In kaj menite, kaj je dalo povod očem, tako trdo upreti se na desno stran? To bila je rudeča in pisana barva različnega blaga, ki spada v področje kramarsko itd. Na desnej tej strani po *škem trgu gori in doli hodeč, sem videl te barve, ali oči obviselo so — kakor sem že dejal, na desnej strani po trgu gori hodečemu, in to na rudečih odejah za neznane póstelje, in — smijati so se pričela usta, strašno smijati!...

In zakaj vse to, gospod urednik? Zaradi tega, gospod urednik, ker je ta barva teh različnih barv, volnenega, „cajgastega“ in drugega „kramarskega“ blaga imela veljati kot symbol zarobljene konkurence tacih in jednacih nezavisnih „národnih“ (Ihaha!) magnatov (!), ki so hoteli nasprotovati v *škem trgu 8. septembra t. l. vršeči se veselici, narodnej zabavi, katere ta konkurentni „folk“ niti ceniti ne zna, mej tem, ko je veselico ta dan obiskalo pet četrtink zunanjih gostov!! — Da, slava njim!

Pa naj sedaj kdo reče, da v *škem trgu ni čudno in mnogo zarobljenega! A kdo more trditi, da se pri narodnej veselici ne gre za rudeče odeje, različno barvane kóce, itd. — marveč za národno stvar; — da se pri tacih prilikah ne gre za — kramarsko „konkurencu“, ne za „g'schäft“ in ne za deutschkrainersko-národno samopašnost, nevošljivost, magnatstvo, kričače po „profitu“, — ampak za narodnjaštvo! — Kdo misli drugače, naj pové. Če se mu posreči v vsem se opravičiti, v slavo dobi zeleno šesteroperesno deteljico, in povzdignem bo mej — spokorjenca. — Ali ti, ki so postali brez pravih razlogov oponenti národnim veselicam, nemajo sredstev oprati se madežev, ki visé na njih, pri vsem tem ostane vender „deveta dežela“ čista tacih „kocov“ in „odej“, kakoršnih videle so oči baš po veselici 8. septembra in sv. Matevžu 21. septembra t. l. v *škem trgu, — da so se morala usta smijati v čast in slavo tistim, ki so mislili, da se národne veselice prirejajo zaradi „g'schäfta“ in „profitu“.

To, gospod urednik, in še veliko drugega je takt, ki ga imajo nekateri dandanes po nekodi, najbolj gotovo pa v *škem trgu! A takt mora imeti tudi narodnjak, razun tega pa vedeti, da pravi naš pesnik G.:

Dolžan ni samo, kar veleva mu stan,
Kar more, to mož je storiti dolžan!

Nis Adoran.

Domače stvari.

— (Imenovanje.) Razpisano mesto na gimnaziji v Kočevji dobil je g. A. Kragelj, suplent na gimnaziji v Ljubljani.

— (Novo poslopje za učiteljsko pripravnico) v Resljevih ulicah se nikakor ne more dogotoviti, kakor bi to dotične šolske oblasti želele. Kakor se pripoveduje, bodo počitnice učiteljev, pripravnikov, pripravnic, učencev in učenk na tem zavodu dalje trajale, nego je to za pouk potrebno in uspešno. 4. oktobra t. l. se ima izročiti poslopje državnej oblasti, a mestni fizikat baje nema mnogo veselja, da bi dovolil, da bi se v tem stanovanju že šole pričele, marveč hoče, da se počitnice še nekoliko raztegnejo. O stavbenem načrtu bi se marsikaj dalo pisati, pa kaj pomaga zvoniti, ko je toča že pobila!

— (Iz Zagreba) poizvemo, da so predsinonjem prebendarju Ribtariću v Ilici in Tkalčiču v Novi vasi okna pobili. — „Sloboda“, ki je bila za jeden dan ustavljena, začela je zopet izhajati. Urednik jej je Vlado Kolarović. —

— (Mestni zbor Tržaški) imel je preteklo sredo zvečer sejo, pri kateri je po končanem dnevnem redu poprijel g. N abergoj besedo ter omenjal hvalevredne delavnosti osrednjega zdravstvenega odbora. A obžalovati je, rekel je govornik, da

je občina na občinske stroške izdala napotek, kako se ravnati o koleri, le v italijanskem jeziku, ko vender kolera ne pozna nobenega razločka narodnosti in pobira Italijane, Slovence in Nemce. Umestno bi torej bilo, da se je ta napotek za slovensko prebivalstvo izdal v slovenščini. Na te popolnem opravičene besede navstal je nemir in hrup na galeriji, župan pa je vdvrnil, da je v Trstu le italijansčina merodajni jezik in da bode, kakor upa, tudi ostala. Galerija je te besede zopet demonstrativno odobraval in še le čez nekoliko časa polegel se je hrup. Pravičnosti v Italijanih ni pričakovati.

— (C. k. kmetijska družba kranjska) bode v Kranji 27. septembra t. l. dopoludne ob 9. uri na dvorišči gostilnice pri Žumru po očitni družbi iz državne subvencije nakupljenih 6. plemenskih juncev (bikov) in 2 telici rudečega belanskega rodu prodajala. Ta živina se bode postavila na prodaj za polovico tiste cene, za katero jo kmetijska družba kupi, in se proda (tistemu, kdor največ za-njo da proti temu, da jo 1) koj plača in 2) se s pismom zaveže, da jo najmanj dve leti za plemo obdrži. K tej dražbi se zato pripuščajo samo kranjski živinorejci.

— (Iz Žavca) se poroča: Do včeraj 24. t. m. prodalo se je tukaj vsega vkpupe okolu 500 stotov hmelja. Cena od 50 do 62 gl. 50 kr. na 50 kilogramov.

— (Ponarejalci denarja.) 23. t. m. so bili pred porotniki trije kmetski fantje iz Rovt. Petrovič Janez in France Pavlin sta bila zatožena, da sta delala iz svinca in cinka goldinarje, a tajila sta, da bi jih bila delala sama, nego le priznala, da sta jih od neznanega človeka dobila, da bi je izdala, kar sta tudi poskusila, a s slabim uspehom. Porotniki so jednoglasno zanikali prvo glavno vprašanje gledé hudodelstva ponarejenja denarjev, pač pa, da sta zatoženca sodeležna tega hudodelstva in obsojen je bil Franc Pavlin na šest, Janez Petrovič pa na štiri mesece ječe. — Tretji zatoženec je bil Tone Logar, ključar samouk iz Rovt. Ta je skušal delati desetice s kleščami, tako da je na zgornji in spodnji del klešč položil pravo desetico, potem pa ulil vmes neko stopljeno mešanico iz svinca. Pet takih desetic je zgotovil ter jih na svadbi v Rovtah zaplesal. Narejene pa so bile tako slabo, da neso bile denarju podobne. Porotniki so tedaj krivdo zatoženca zanikali in Anton Logar je bil zatožbe oproščen. Dolgi preiskovalni zapor na Žabjaku ga je menda spametoval.

— (Besen pobijalec.) Dne 23. t. m. bil je pred Ljubljanskimi porotniki 23 letni kmetski fant Sima Jurij na Dovjem doma. 2. avgusta t. l. sunil je z mostu v vodo kmetska fanta Janeza Novaka in Miho Kosmača, da sta se pobila, a vender srečno rešila iz vode. Ko pride na vasi do družih fantov, ki so na večer popevali, sune brez vsacega uzroka kmetskega fanta Lojzeta Hlabajneto z nožem v vrat in roko, tako močno, da ga je teško poškodoval. Potem sune čevljarja Janeza Peternela z nožem tako hudo na glavo, da mu je klobuk in kožo na glavi prerezal. Divjal je dalje, in prišedši v vaško gostilnico, ubol je kmetskega fanta Miho Rabiča z nožem v glavo, da se je na tla zgrudil. Zapustivši gostilnico, gre ukaje po vasi in sreča kmetskega fanta Janeza Kosmača, katerega je tako močno sunil z nožem v vrat, da se mu je kri curkoma ulila in je bil Kosmač vsled mu prizadete rane v treh urah mrtev. A zverinski tolovaj še ni bil sit zločinov, in ko se je vračal proti svojemu domu, pobil je še s polenom kmetskega fanta Miho Kunčič-a pozneje pa kmetskega fanta Miho Šmida in ranih prvega teško, drugega lahko. Pri končni obravnavi zatoženec nesramno laže, kakor bi ga bili ubiti in teško ranjeni fantje izzivali, da se je moral braniti, kar pa zaslišani poškodovani in priče odločno zanikavajo. Porotniki so ga jednoglasno krivim spoznali in Jurij Sima obsojen je bil na pet let teške ječe, poostrene s postom vsak mesec in tamnico, pa trdim ležiščem.

— (Molitvenik za dijake. Česki spisal Anton Mužik. Poslovenil Franjo Marešič. V Ljubljani. Natisnili in založili J. Blaznikovi nasledniki. 1884.) To je naslov nove knjige. Naša molitvena literatura je sicer ogromna, a ta novi proizvod nam je vsekako dobro došel. Prav po godu nam je glede nenavadno lične oblike in primerne vsebine. Prelagatelj pravi v uvodu: „Vem, da naši šolski mladini ne primaukuje molitvenikov, vender sem poslovenil Mužikov „Poklad Svatováclavsky“. Zakaj? Zato da bi slovenska učeča se mladina molila pri sv. maši in pri

